

ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาตนของสามเณรตามหลักสามเณรสิกขาใน
คัมภีร์พระพุทธศาสนา

**AN ANALYTICAL STUDY OF SELF
DEVELOPMENT OF NOVICES ACCORDING TO
SAMANERASIKKHA IN BUDDHIST SCRIPTURES**

¹พระมหาภุชญา ปุณณชิ (ทองชัย)

Phramaha Krissada Punjabi (Thonchai)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พระมหาอดิเดช สติวโร

Phramaha Adidej Sativaro

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding author email: kim17315@hotmail.com

Received: October 28, 2021; **Revised:** December 30, 2021; **Accepted:** December 31, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาสามเณรสิกขาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา (2) เพื่อศึกษาการพัฒนาตนของสามเณรตามหลักสามเณรสิกขา และ (3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาตนของสามเณรตามหลักสามเณรสิกขา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยทางด้านเอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า “สามเณรสิกขา” หมายถึง สิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ดีแล้วแก่สามเณรทั้งหลาย และเป็นสิกขาที่สามเณรทั้งหลายไม่พึงก้าวล่วง หากก้าวล่วงย่อมถึงโทษมีประการต่างๆ

การพัฒนาตนของสามเณรตามหลักสามเณรสิกขา หมายถึง การพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม เหมาะสมกว่าเดิม ด้วยการไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคบรมศาสดาทรงบัญญัติไว้แล้วแก่สามเณรทั้งหลาย เรียกว่า วาริตศีล หมายถึง ศีลอันเป็นข้อห้ามที่เป็นกฎระเบียบในการห้ามประพฤติดังนั้น สามเณรสิกขาจึงเป็นส่วนหนึ่งของอริสัลสิกขา ทั้งยังเป็นกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาสามเณร เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายวาจา ให้เกิดความเรียบร้อย สงบเยือกเย็น เหมาะสมแก่ความเป็นสมณะ

การที่สามเณรได้ปฏิบัติตนตามหลักสามเณรสิกขา ส่งผลให้เป็นผู้ที่งดเว้นจากความชั่วทางกายและวาจาได้ทั้งปวง ย่อมเป็นผู้มีมารยาททั้งดงาม ไม่ว่าจะเป็นการยืน การเดิน การนั่ง หรือการขบฉัน ตลอดจนถึงการแสดงธรรม ย่อมเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน มีความเคารพต่อพระภิกษุทั้งหลาย ดังนั้น สามเณรสิกขาจึงเป็นเหตุทำให้พฤติกรรมทางกายและวาจาปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดียิ่งขึ้น เหมาะสมและควรค่าแก่ความเป็นเหล่ากอของสมณะทุกประการ

คำสำคัญ: สามเณรสิกขา; การพัฒนาตน; สามเณร

Abstract

In this thesis with three objectives, there were (1) to study the Samanerasikkha in the scriptures of Buddhism, (2) to study the self-development of novices in an accordance with Samanerasikkha and (3) to study and analyze the self-development of novices depending upon the Samanerasikkha. This research was the qualitative method by finding the documentary data. “Samanerasikkha” was meant that the items of rules were formally written or proclaimed by the Buddha for the novices who must not violate those. If they had violated it, they will have many types of punishment.

The self-development of novices along with the principle of Samanerasikkha was meant that they have to improve themselves better and better until they must not violate the rules that were legislated by the Buddha for the novices. This was called Varitasila. It is the law or rules for the Buddhist novices. Therefore, the Samanerasikkha is the best rules by the process for developing the Buddhist novices to control and improve the verbal and physical

competency peacefully and beautifully within the society of novices and bhikkhus.

The self-development due to the Samanerasikkha has to help and develop the verbal and physical ability of the Buddhist novices caused to avoid all of sin or bad things. first of all, they will be the beautiful manners by standing, walking, sitting or having the food in time until they will give the sermon by the respect the Buddha, Dhamma and Sangha so that they would be the clan of the peaceful bhikkhus for all time.

Keywords: Samanerasikkha; The self-development; novices

บทนำ

คำว่า “สามเณร” มีความหมายว่า “เหล่ากอของสมณะ” เป็นผู้ดำรงเพศเหมือนสมณะ และมีอาจารย์เหมือนสมณะ (พระโมคคัลลานะ, 2547) ผู้บวชเป็นสามเณรต้องมีอายุครบ 7 ขวบเป็นอย่างน้อย ดังนั้น สามเณรจึงมีเพศเหมือนกับพระภิกษุ ในบรรดาพระพุทธานุสาสนาทุกประการ ต่างกันโดยสมณาทานศีล 10 ข้อ นาสนังคะ (ข้อบังคับพิเศษ) 10 ข้อ ทัณตกรรม (ความผิดมิโทษสถานเบา) 10 ข้อ และถือกิจวัตรบางอย่างเหมือนพระภิกษุตามปกติ สามเณรถือได้ว่าเป็นนักบวชรุ่นเยาว์ที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานควบคู่กับสังคมชมพูทวีป มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก สามเณรยังเป็นผู้ที่ต้องคอยบ่มเพาะเพื่อเจริญเติบโตเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นลำดับสืบต่อไป

ส่วนคำว่า “สามเณรสิกขา” หมายถึง สิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคบรมศาสดาทรงบัญญัติไว้ดีแล้วแก่สามเณรทั้งหลาย และเป็นสิกขาบทที่สามเณรทั้งหลายไม่พึงก้าวล่วง หากก้าวล่วงย่อมถึงโทษมีประการต่างๆ ตามสมควรแก่ความผิดที่ตนได้กระทำการล่วงละเมิดนั่นเอง ดังนั้น สามเณรสิกขาจึงถือว่าเป็นสิกขาบทที่สามเณรจะต้องถือประพฤติปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่สามเณรสิกขาหาได้มีเพียงแค่ศีล 10 ข้อ นาสนังคะ 10 ข้อ หรือทัณตกรรม 10 ข้อ อย่างที่เราทั้งหลายเข้าใจกันไม่

เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกในสังคมของบรรพชิตแล้ว สามเณรเมื่อเข้ามาสู่ร่มเงาของผ้ากาสาวพัสตร์ควรอย่างยิ่งที่จะปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักของสามเณรสิกขา เพราะเมื่อสามเณรศึกษาตามหลักสามเณรสิกขาแล้ว ความประพฤตินั้นใดเล่าที่จะก่อให้เกิดความเสื่อมสิ้นสูญความศรัทธาของปวงชนไป ความประพฤตินั้นไม่ควรค่าแก่สมณะเช่นนั้นหาเกิดมิได้ไม่ ดังนั้น

การพัฒนาตนตามหลักสามเณรสิกขา จึงช่วยพัฒนาความประพฤติทางกายและวาจาได้ด้วยการพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีกว่าเดิม โดยการไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามไว้ และด้วยการปฏิบัติตามสิกขาบทบัญญัติที่พระผู้มีพระองค์ทรงแนะนำให้ปฏิบัติตาม ฉะนั้น การที่สามเณรได้ปฏิบัติตนตามหลักสามเณรสิกขา ย่อมส่งผลทำให้สามเณรเป็นผู้มีอาจารย์มารยาทเหมาะสมและควรค่าแก่ความเป็นเหล่าอสมณะทุกประการ การศึกษาคือเมล็ดพันธุ์ของปัญญาซึ่งทุกคนต้องมีต้องแสวงหาและปลูกฝังไว้ในใจเพื่อความเจริญงอกงามของกุศลอันจะนำพาตนให้พ้นทุกข์ได้ ในสิกขา 3 ประการ ที่พระผู้มีพระภาคบรมศาสดาได้ตรัสไว้ ศิล คือเบื้องต้นที่ต้องศึกษาก่อน ท่านเปรียบเทียบเหมือนแผ่นดินที่เมื่อจะเพาะปลูกสิ่งใดได้ เบื้องต้นต้องมีแผ่นดินก่อน หรือจะทำการสิ่งใดได้ ก็ต้องยืนอยู่บนแผ่นดิน (วิสุทธิมรรค ภาษาไทย เล่มที่ 1 หน้าที่ 8) สามเณรทั้งหลายที่เข้ามาในพระพุทธศาสนา หากไม่มีแผ่นดินคือ ศิลแล้ว กุศลธรรมใดเล่าจะเกิดขึ้นได้ ฉะนั้น การเรียนรู้เรื่องศิลปะของตนจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนการศึกษาในเรื่องศิลปนั้น แม้จะสามารถศึกษาได้ตามหลักสูตรนักธรรมตรี โท เอก ตามคณะสงฆ์ แต่นั่นคือศิลปะโดยรวมของพระสงฆ์ที่พึงปฏิบัติ สามเณรแม้จะศึกษาตาม แต่กำหนดได้ยากว่าตนนั้นต้องปฏิบัติในสิ่งใดบ้าง ฉะนั้น หากว่าสามเณรได้รู้ชัดถึงสิ่งที่ตนจะต้องทำ และทำไม่ได้ในศาสนานี้อย่างชัดเจน ก็เป็นการดี เพราะบางเรื่องหากไม่ได้รับความเข้าใจที่ถูกต้องก่อน ทำผิดพลาดเข้า อาจไม่สามารถอุปสมบทได้เลย อย่างเช่น ไถยสังวาส (วัชรพุทธิกัฎฐาภาษาบาลี เล่มที่ 1 หน้าที่ 553, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538) จึงเป็นสิ่งที่ควรนำเสนอ และศึกษาให้ดี จะรักษาคือ ก็ควรรู้จักโค ก็ควรรู้จักศิลก็ต้องรู้จักศิลก่อน ดังที่มีพระพุทธพจน์ว่า “ผู้ไม่รู้จักโค รักษาฝูงโคไม่ได้ ฉนใด ผู้ไม่รู้จักศิล ก็ฉนนัน จะพึงรักษาสังวรได้อย่างไรกันเล่า” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 131 หน้าที่ 201, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ด้วยเหตุแห่งการไม่ศึกษาให้ดีในศิลปะของตน ทำให้สามเณรบางส่วนในยุคอดีตจวบจนถึงปัจจุบันยังมีการประพฤติดื้อย่อนอยู่โดยไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย อย่างกรณีของสามเณรชื้อกัณฐกะที่ได้ประทุษร้ายนางภิกษุณีชื้อกัณฐิกิ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 108 หน้าที่ 172, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มีความเข้าใจผิดคิดว่าการกระทำเช่นนี้หาได้มีโทษแต่อย่างใดไม่ จึงได้กล่าวดูพระธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้า (อรรถ

กถาทั้งชาวจิตตนิเทศภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ 70 หน้าที่ 30, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533) หรือจากกรณีที่สามเณรติดเกมส้อย่างหนัก (Mthai News ออนไลน์, 2555) เพื่อนชวนไปทำกิจวัตร ไม่พอใจคว้ามืดมาทำร้ายร่างกายเพื่อนจนบาดเจ็บสาหัส (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) หรือจากกรณีที่สามเณรเข้าไปมีส่วนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) หรือจากกรณีที่สามเณรแต่งกายคล้ายพระภิกษุพาดสังฆาฏีกาล่าอ้างอุตตริมนุสสธรรม (Mthai News ออนไลน์, 2559) หรือจากกรณีที่โลกออนไลน์แห่-ประณามสามเณรรายหนึ่งโพสต์เฟซบุ๊ก คุยกับสีกา แถมยังอ้างว่า แค่อย ไม่โดนตัวกันจะบาปได้อย่างไร (ข่าวโลกโซ-เชียล socialnews.teenee.com ออนไลน์, 2559) และที่หนักไปกว่านั้นมิชชาว่าสามเณรได้ออกจากวัดในตอนกลางคืนเปลี่ยนชุดฆราวาสแล้วได้ขี่รถซาเล้งไปเที่ยวสถานบันเทิง (คม ชัด ลึก ออนไลน์, 2555) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เอง ทำให้เห็นว่าสามเณรเมื่อไม่ได้ศึกษาและปฏิบัติตามหลักของสามเณรสิกขาแล้ว ย่อมเป็นผู้มีความประพฤติทางกายและวาจาที่ไม่เหมาะสมกับความ เป็นเหล่ากอของสมณะ และส่งผลเสียหายต่อพระพุทธศาสนาโดยรวมด้วย ดังนั้น การกระทำที่ ผิดดังกล่าวของสามเณรอาจทำให้ต้องโทษร้ายแรง ไม่สามารถบวชเป็นพระภิกษุ หรือบรรพชา เป็นสามเณร ฉะนั้น การศึกษาศีลของตนให้ดีจึงมีประโยชน์แก่ผู้จะเข้ามาบรรพชาในกาลภาย ภายหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสามเณรสิกขาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาตนของสามเณรตามหลักสามเณรสิกขา
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาตนของสามเณรตามหลักสามเณรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัย มุ่งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสามเณรสิกขาตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา โดยศึกษา ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และ

หนังสือบทความทางวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยแบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้

(1) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2500 และคัมภีร์อรรถกถา ฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาบาลี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตลอดจนถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และนำมาแสดงไว้เพื่อเป็นการประกอบใช้ในการงานวิจัยฉบับนี้

(2) ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ได้ศึกษาจากคัมภีร์ชั้นอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสส เพื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งยังได้อาศัยตำรา หนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัยเชิงวิชาการ ที่เกี่ยวเนื่องกับหัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งปัญหาที่ต้องการทราบ เพื่อนำมาประมวลใช้ประกอบในการวิจัย

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ อธิบาย ขยายนัยจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎก และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) อันได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส เอกสาร อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการอธิบายเพิ่มเติม ในกรณีที่เห็นว่าจะต้องมีการอธิบายและขยายความ เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. สามเณรศึกษาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยพบว่า สามเณรศึกษา ถือได้ว่าเป็นสิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคบรมศาสดาทรงบัญญัติไว้ดีแล้วแก่สามเณรทั้งหลาย และเป็นสิกขาบทที่สามเณรไม่พึงก้าวล่วง หากก้าวล่วงย่อมมีโทษตามความผิดที่ตนกระทำ แท้ที่จริง สามเณรศึกษาที่คนทั้งหลายเข้าใจกันว่ามีเพียงแค่ศีล 10 ข้อ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 106 หน้าที่ 169, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ทัณฑกรรม 10 ข้อ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 107 หน้าที่ 169-170, มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หรือนาสนะ 10 ข้อ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 108 หน้าที่ 172, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หาใช้แต่เพียงเท่านั้นไม่โดยที่แท้แล้วตามหลักฐานที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถา หรือที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ฎีกา และอนุฎีกาก็ตาม เสดยวัตร 75 ข้อ มหาวัตร 14 ข้อ และสิกขาบทสำหรับพระภิกษุที่จัดอยู่ในฝ่ายโลกวัชชะมีสิกขาบทอันว่าด้วยเรื่องการแก่งล้างทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมมา 50 ข้อ แม้สามเณรเองก็ต้องศึกษาและประพฤติปฏิบัติตามเช่นเดียวกัน (สารัตถทีปนิฎีกาภาษาบาลี เล่มที่ 2 ข้อที่ 34 หน้าที่ 123, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538)

2. การพัฒนาตนของสามเณรตามหลักสามเณรสิกขา จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยพบว่า พระศาสนานี้มีรสเดียวคือวิมุตติรส หมายถึง ความหลุดพ้น เหมือนมหาสมุทรมีรสเดียวคือรสเค็ม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 7 ข้อที่ 385 หน้าที่ 284, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561) ดังนั้น พุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาแห่งการพัฒนาตน เป็นศาสนาแห่งการฝึกอบรมตน ส่วนการพัฒนาตนของสามเณรตามหลักพระพุทธศาสนานั้น เป็นการนำหลักพระธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตนได้กำหนดไว้ จนถึงเป้าหมายอันสูงสุดของชีวิตคือการบรรลุถึงความหลุดพ้น เพราะเหตุนี้ การพัฒนาตนของสามเณรจึงต้องอาศัยหลักของไตรสิกขาเฉพาะที่เป็นส่วนของอริสัสสิกขา ซึ่งเรียกกันว่าสามเณรสิกขา อันเป็นกระบวนการในการพัฒนาตนของสามเณรตามหลักของวาริตศีล หมายถึง ศีลอันเป็นข้อห้ามซึ่งเป็นกฎระเบียบที่ห้ามประพฤติเป็นต้น (วิสุทธิมรรคภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ 11 หน้าที่ 17-18, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561) ได้แก่ ศีล 10 ข้อ ทัณทกรรม 10 ข้อ นาสนะ 10 ข้อ และสิกขาบท 50 ข้อ ที่เป็นโลกวัชชะ ตามหลักของจาริตศีล หมายถึง ศีลอันเป็นข้อที่ควรประพฤติซึ่งก็คือศีลที่เป็นกิริยามารยาท หรือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่สามเณรทั้งหลายควรประพฤติในสังคมบรรพชิตเป็นต้น (วิสุทธิมรรคภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ 11 หน้าที่ 17-18, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561) ได้แก่ เสดยวัตร 75 ข้อ และมหาวัตร 14 ข้อ ดังนั้น การดำเนินชีวิตด้วยการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย โดยมุ่งเน้นถึงการไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางกายและวาจาทุกกลมหายใจเข้าออกเป็นหลัก นับว่าเป็นการแสวงหาแก่นสารแห่งชีวิตให้แก่ตน ย่อมประสบมรรคาแห่งความเจริญของชีวิต สาเหตุที่สามเณรต้องพัฒนาตนตามหลักของสามเณร

สิกขาก็เพื่อจะได้รู้สิ่งที่ตนควรประพฤติ และไม่ควรประพฤติ เมื่อเธอรู้ชัดเช่นนั้นแล้วย่อมสามารถเจริญงอกงามเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาได้

3. วิเคราะห์การพัฒนาตนของสามเณรตามหลักสามเณรสิกขา จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาจากพฤติกรรมของสามเณรผู้ไม่ปฏิบัติตามหลักของสามเณรสิกขา ส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกมาทางกายไม่เหมาะสมกับความเป็นสมณะมีการเสพกามเป็นต้น ทั้งยังส่งผลทำให้พฤติกรรมทางวาจาที่แสดงออกมาเป็นวาจาแข็งกระด้าง เป็นวาจาหยาบคาย ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ไม่อิงธรรม ไม่อิงวินัย อย่างเช่นการกล่าวบิดเบือนพระสัทธรรม เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ผลกระทบย่อมขยายตัวออกไปเป็นวงกว้าง คือ สังคมบรรพชิตย่อมตำหนิติเตียนและแสดงความรังเกียจต่อความประพฤติอันเลวทราม ส่วนทางด้านสังคมคฤหัสถ์ เฉพาะผู้ที่ยังมีความโลเลในพระรัตนตรัยอยู่ย่อมกล่าวว่าร้ายต่อพระพุทธศาสนาเพราะความประพฤติของเธอเป็นเหตุ ทั้งชีวิตและความเป็นอยู่ของเธอหาได้ต่างอะไรจากคฤหัสถ์ไม่ เพราะการประพฤติผิดศีลเป็นเหตุ เขาย่อมไม่เป็นที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ ทั้งเป็นผู้ไม่ควรพร่ำสอนของเพื่อนพรหมจรรย์ เป็นทุกข์ในเพราะการติเตียนความทุกข์ มีความเดือดร้อนใจเพราะการสรรเสริญของผู้มีศีล ก็แลเพราะความเป็นผู้ทุศีลนั้น เขาจึงเป็นผู้มีผิวพรรณทราม เหมือนผ้าป่านอนึ่ง เขาชื่อว่าเป็นผู้มีสัมผัสเป็นทุกข์ เพราะนำทุกข์ในอบายมาให้ตลอดกาลนานแก่เหล่าชนผู้ถือเอาเยี่ยงอย่างของเขา ชื่อว่าเป็นผู้มีค่าน้อย เพราะทำให้ไม่มีผลมากแก่เหล่าทายาทที่ตนรับไทยธรรมเขามา เป็นผู้ชำระได้ยาก เหมือนหลุมโคลที่หมักหมมมาหลายปี เป็นผู้เหินห่างจากส่วนทั้ง 2 เหมือนดันพินาศศพ แม้ปฏิญญาว่าเป็นสมณะ ก็หาได้เป็นสมณะไม่ เหมือนลาติดตามฝูงโค แม้จะร้องเรียกบอกสัตว์อื่นว่าตนเป็นโค แต่ตนก็หาได้เป็นโคไม่ เพราะโดยที่แท้แล้วตนเองเป็นชาติกำเนิดแห่งลา เป็นผู้มีความหวาดเสียวอยู่เป็นนิตย์ เหมือนบุรุษผู้มีเวรต่อคนทั่วไป เป็นผู้ไม่ควรอยู่ร่วมด้วยเหมือนซากศพ แม้จะเป็นผู้ประกอบด้วยคุณมีสุตะเป็นต้น ก็ไม่เป็นผู้ควรบูชาของเพื่อนพรหมจรรย์ เหมือนไฟในป่าช้าไม่ควรแก่การบูชาของพราหมณ์ เป็นคนอาภัพในการบรรลุลุณวิเศษ เหมือนคนตาบอดอาภัพในการมองเห็นรูป เป็นผู้หมดหวังในพระสัทธรรมเหมือนเด็กจันทาลหมดหวังในราชสมบัติ แม้จะสำคัญว่าตนมีสุขแต่ก็กลับเป็นผู้มีความทุกข์อยู่รำไป ดังนั้น การที่สามเณรไม่ปฏิบัติตามหลักสามเณรสิกขาทางกายวาจา จึงเป็นเหตุทำให้พฤติกรรมทางกายวาจาของตนเสื่อมเสีย ทั้งยังทำให้พระพุทธศาสนาหมัวหมองไปด้วย ดังนั้น

สามเณรผู้บรรพชาเข้ามาสู่ร่มเงาพระพุทธานาจึกรเรียนรู้ถึงศีลของตนเป็นอันดับแรก ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ หากไม่เรียนรู้เสียแล้วเมื่อทำผิดลงไป ย่อมไม่อาจเรียกคืนกลับมาได้ เพราะเหตุนี้เอง ข้อห้ามที่สามเณรไม่ควรประพฤติจึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) โภยสังวาส โทษขั้นร้ายแรงโดยการห้ามบรรพชาอุปสมบท โภยสังวาส หมายถึง คนลักเพศมี 3 จำพวก คือ (1) คนลักเพศ (2) คนลักสังวาส (3) คนลักทั้งเพศและสังวาส บุคคลทั้งสามประเภทมีอธิบายไว้ว่า คนที่บวชเองแล้วไปวัด ไม่คำนึงถึงพรรษาของภิกษุ ไม่ยินดีการไหว้ตามลำดับพรรษา ไม่ห้ามอาสนะ ไม่เข้าร่วมอุโบสถและปวารณาเป็นต้น นี่ชื่อว่าเป็นคนลักเพศ คนที่ภิกษุทั้งหลายบวชให้ขณะยังเป็นสามเณร ไปต่างถิ่น พุดเท็จว่า “ผมบวชมาแล้ว 10 พรรษา หรือ 20 พรรษา” คำนึงถึงพรรษาของภิกษุ ยินดีการไหว้ตามลำดับพรรษา ห้ามอาสนะ เข้าร่วมอุโบสถและปวารณาเป็นต้น เพราะเหตุเพียงสักว่าลักสังวาสเท่านั้น นี่ชื่อว่าเป็นคนลักสังวาส ส่วนภิกษุทุกประเภทมีการนับพรรษาของภิกษุเป็นต้น พึงทราบทั่วว่า “สังวาส” บุคคลที่บวชเองแล้วไปวัด คำนึงการนับพรรษาของภิกษุ ยินดีการไหว้ตามลำดับพรรษา ห้ามอาสนะ เข้าร่วมในอุโบสถและปวารณาเป็นต้น นี่ชื่อว่าเป็นคนลักทั้งเพศและสังวาส คนโภยสังวาส 3 จำพวกนี้ ที่เป็นอนุสัมบันก็ไม่พึงให้อุปสมบท ที่บวชแล้วพึงให้สึก แม้จะขอบวชอีก ก็ไม่พึงให้บวช (สมันตปาสาทิกาภาษาไทย ภาคที่ 3 ข้อที่ 110 หน้าที่ 102, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538)

2) นาสนังคะ โทษขั้นร้ายแรงโดยการให้สึก หรือลาสิกขา เป็นต้น นาสนังคะ หมายถึง องค์ที่ทำให้ฉิบหาย คือ เมื่อสามเณรล่วงละเมิดแล้วต้องให้สึก การที่สามเณรจะต้องถูกนาคสนะ ก็เป็นเช่นกับปาราชิกของพระภิกษุนั่นเอง ดังนั้น องค์แห่งการที่จะต้องถูกนาคสนะมีอยู่ 10 ประการ คือ (1) ข่าสัตร (2) ลักสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ (3) เสพเมถุน (4) พุดปด (5) ตีมน้ำเมา คือสุราและเมรัย (6) ตีเตียนพระพุทธเจ้า (7) ตีเตียนพระธรรม (8) ตีเตียนพระสงฆ์ (9) มีความเห็นผิดเป็นชอบ (10) ประทุษร้ายนางภิกษุณี องค์แห่งการนาคสนะมีอธิบายไว้ว่า สามเณรย่อมเป็นผู้ไม่ใช่สมณะ คือย่อมถึงความเป็นผู้ควรนาคสนะเสียในเพราะปาณาติบาตคือการข่าสัตร ในเพราะอทินนาทานด้วยวัตถุแม้เพียงเส้นหญ้าเส้นเดียว ในเพราะประพฤติกรรมอันมิใช่พรหมจรรย์ด้วยการปฏิบัติผิดในมรรคใดมรรคหนึ่งใน 3 มรรค ในเพราะมุสาวาท เมื่อตนกล่าวเท็จ แม้ด้วยความประสงค์จะหัวเราะเล่น ส่วนในเพราะตีมน้ำเมาสามเณรแม้รู้ยู่ตีลงไป จึง

ต้องศีลเกท ไม่รู้ไม่ต้อง สามเณรผู้กล่าวโทษพระพุทธเจ้า กล่าวโทษพระธรรม กล่าวโทษพระสงฆ์ ได้แก่นันทา คือติเตียนพระรัตนตรัย อันภิกษุทั้งหลายมีอาจารย์และอุปัชฌาย์เป็นต้น พึงแสดงโทษในการกล่าวโทษ ห้ามปรามเสียว่า “เธออย่าได้กล่าวอย่างนี้” ถ้าเธออันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนั้น เธอยอมสละลัทธินั้น พึงให้ทำทัณฑกรรมแล้วแสดงโทษล่วงเกิน ถ้าถูกว่ากล่าวตักเตือนถึง 3 ครั้ง ยังไม่ยอมสละความเห็นเช่นนั้น พึงให้ฉิบหายเสียด้วยการสึกขาลาเพศ ส่วนสามเณรผู้เป็นมิชฌาภิณ คือ ผู้มีความเห็นเป็นสัสสตทิณฺณิและอุจเฉททิณฺณิ อย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเธออันภิกษุทั้งหลายมีอาจารย์เป็นต้นตักเตือนอยู่สละเสียได้ พึงให้ทำทัณฑกรรมแล้วให้แสดงโทษล่วงเกิน เมื่อไม่ยอมสละความเห็นเช่นนั้นนั้นแล พึงให้ฉิบหายเสียด้วยการให้ลาสิกขา ส่วนสามเณรผู้ประทุษร้ายนางภิกษุณี ถึงใครจะตั้งอยู่ในความสังวรต่อไป ย่อมไม่ได้ทั้งการบรรพชาอุปสมบท เพราะพระพุทธเจ้าทรงห้ามการบรรพชาอุปสมบทของเขาไว้ ส่วนสิกขาบทสำหรับพระภิกษุที่เป็นโลกวัชระมีปาราชิก 4 สิกขาบท เมื่อสามเณรล่วงละเมิดเข้า ก็ย่อมขาดจากความเป็นสมณะเพราะกรรมอันเลวทรามเช่นนี้สมณะหาควรกระทำไม่ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 108 หน้าที่ 172, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ดังนั้น เมื่อกล่าวโดยสรุปพอให้เข้าใจได้ง่ายแล้ว ถ้าสามเณรทำการล่วงละเมิดสิกขาบท ข้อที่ 1-5 ด้วยความพลาดพลั้งไป แล้วสำนึกผิดคิดอยากจะตั้งอยู่ในความสังวรต่อไป ภิกษุทั้งหลายมีพระอาจารย์อุปัชฌาย์เป็นต้น ไม่พึงให้เธอสึก พึงลงทัณฑกรรมเธอ แล้วจึงให้เธอรับสรณคมน์และศีล ถ้าหากเธอเป็นผู้มีความผิดซ้ำซ้อน ประพฤติล่วงละเมิดสิกขาบทบ่อยๆ และไม่ปรารถนาจะตั้งอยู่ในความสำรวมอีก ก็พึงไล่ให้เธอสึกไปเสีย ถ้าหากสามเณรทำการล่วงละเมิดสิกขาบทข้อที่ 6-9 เมื่อเธอถูกภิกษุทั้งหลายเตือน 3 ครั้ง แล้วสำนึกในบาปที่ตนกระทำกลับใจเสียใหม่ ภิกษุทั้งหลายมีอาจารย์และอุปัชฌาย์เป็นต้น พึงทำโทษเธอด้วยการลงทัณฑกรรม แล้วให้เธอรับสรณคมน์และศีลใหม่ แต่ถ้าเธอแม้ถูกเตือนถึง 3 ครั้ง แล้วยังไม่ฟัง สงฆ์ก็พึงลงโทษเธอด้วยการจับสึกเสีย ถ้าหากสามเณรกระทำการล่วงละเมิดสิกขาบทข้อสุดท้าย สงฆ์พึงให้เธอสึกโดยประการเดียว เธอแม้สำนึกผิดในบาปที่ตนก่อ แม้ต้องการจะสำรวมระวังต่อไป ย่อมไม่ได้ทั้งการบรรพชาอุปสมบท เพราะขึ้นชื่อว่า “ภิกษุณีทุสกกรรม” เป็นกรรมที่ร้ายแรงถึงขั้นห้าม

มรรคาแห่งนิพพานเลยทีเดียว ส่วนการล่องละเมียดสิกขาบทสำหรับพระภิกษุมีปาราชิก 4 สิกขาบท ย่อมขาดจากความเป็นสามเณร และสมควรถูกนาคสนะเช่นเดียวกัน

3) ทัณฑการกรรม บทลงโทษสามเณรผู้กระทำความผิดแล้วสำนึกผิดได้ ทัณฑการกรรม หมายถึง การทำโทษเล็กๆ น้อยๆ แก่สามเณรผู้ประพฤติดีดสีล โดยการให้ล้างส้วม การให้ปัดกวาดลานเจดีย์ การให้ขนฟืนขนน้ำขนทรายมา เป็นต้น พอสมควรแก่ความผิด เพื่อให้เข็ดหลาบ เพื่อระวังไม่ให้ทำอีกต่อไป องค์แห่งการที่จะต้องถูกลงทัณฑการกรรมมี 10 ประการ คือ (1) บริโภคอาหารในเวลาวิกาล (2) ฟ้อนรำขับร้อง และดูการละเล่นต่างๆ (3) แต่งกายด้วยของหอม (4) นอนบนที่นอนสูงใหญ่ (5) รับทองและเงิน (6) พยายามเพื่อให้ภิกษุทั้งหลายเสื่อมลาภ (7) พยายามเพื่อความหยันยะของภิกษุ (8) พยายามให้ภิกษุอยู่ไม่ได้ (9) ด่าทอตัดพ้อภิกษุ (10) ยุยงให้ภิกษุแตกกัน สิกขาบททั้ง 10 ประการนี้ เป็นสิกขาบทสำหรับสามเณร เมื่อสามเณรทำการล่องละเมียดสิกขาบทของตน ย่อมถูกทำโทษคือลงทัณฑการกรรม หากมีแต่เพียงสิกขาบททั้ง 10 ประการเท่านั้น ไม่ที่อยู่ในฐานของการถูกลงทัณฑการกรรม แท้ที่จริงแล้ว สามเณรเมื่อล่องละเมียดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะสำหรับพระภิกษุ รวม 46 สิกขาบทก็ดี เมื่อล่องละเมียดเสขียวัตตร 75 สิกขาบทก็ดี หรือเมื่อไม่ปฏิบัติตามมหาวัตตรทั้ง 14 ข้อ ก็ดี ย่อมต้องถูกลงทัณฑการกรรมเหมือนกัน แต่ในส่วนของการล่องละเมียดเสขียวัตตรนั้น และในการไม่ปฏิบัติตามมหาวัตตรทั้ง 14 ข้อ พระภิกษุควรเตือนสามเณรก่อนว่าทำแบบนี้ไม่สมควร ถ้าสามเณรยอมรับฟังโดยดีก็ไม่ต้องลงทัณฑการกรรม แต่เมื่อเธอไม่ยอมรับฟังค่อยลงทัณฑการกรรม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 107 หน้าที่ 169-170, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ดังนั้น การลงทัณฑการกรรมมีไว้สำหรับลงโทษสามเณรผู้ประพฤติดีดสีล ไม่ตั้งอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย ส่วนหน้าที่ของท่านผู้จะสามารถลงทัณฑการกรรมแก่สามเณรได้ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ และพระภิกษุนั่นเอง การที่ท่านเหล่านั้นจะลงทัณฑการกรรมแก่สามเณรต้องเป็นผู้มีจิตประกอบด้วยความเมตตาการุณย์ หวังสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่สามเณร หวังจะไม่ให้สามเณรตกไปยังอบายภูมิเพราะการล่องละเมียดสีล การลงโทษสามเณรนั้น มีการใช้ให้ไปตักน้ำขนฟืน เป็นต้น และการลงโทษสามเณรผู้ประพฤดิไม่เหมาะสมนั้น ต้องทำให้สมควรแก่เหตุ ไม่ใช่ทำไปเพราะความโกรธหรือเกลียดชังในตัวสามเณร ส่วนสามเณรผู้ถูกลงโทษก็ไม่ควรโกรธพระอาจารย์ เพราะเหตุที่พระอาจารย์เหล่านั้น ท่านทำไปก็มีแต่ความหวังดีอยากให้สามเณร

เป็นสามเณรที่ดี มีความประพฤติเรียบร้อย เป็นเหตุให้สาธุชนเลื่อมใสศรัทธา เหมือนอย่าง
 นิโครธสามเณรที่เดินไปบิณฑบาตผ่านหน้าพระราชวังของพระราชอาญาพระนามว่าพระเจ้าอโศกมา
 หาราช ด้วยอาการอันสงบเสียม มีนัยน์ตาทอดลง มองแค่ชั่วแฉก เดินไปด้วยอาการที่ไม่รีบร้อน
 นัก ทำให้พระราชอาญาทึ่งเลื่อมใสอย่างมาก เป็นเหตุทำให้ศาสนาของเรารุ่งเรืองอย่างยิ่งในเวลา
 นั้น ดังนั้น เมื่อสามเณรได้ศึกษาสามเณรสิกขาแล้ว ย่อมรู้จักศีลที่ตนควรรักษา รวมถึงข้อปฏิบัติ
 ที่ตนควรประพฤติ และข้อห้ามที่ตนไม่ควรล่วงละเมิด เพราะเมื่อทำการล่วงละเมิดไปแล้ว ย่อม
 ไม่สามารถบรรพชาอุปสมบทได้อีกเลย เปรียบดังตาลยอดด้วนถึงจะรดน้ำให้ชุ่มฉ่ำสักเพียงใดก็
 ไม่สามารถผลิดอกออกผลได้เลย ดังนั้น การศึกษาเรื่องศีลของตนจึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้าม
 เพราะเมื่อสามเณรศึกษาด้วยดีแล้ว ย่อมสามารถรักษาดนให้อยู่รอดปลอดภัยจนถึงวันอุปสมบท
 เป็นพระภิกษุในพระศาสนาได้อย่างไม่มีข้อกังขาใดๆ และยังเป็นสิ่งที่พึงให้แก่เหล่ากุลบุตรผู้เข้า
 มาสู่ร่มเงาของผ้ากาสาวพัสตร์อีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

เมื่อสามเณรก้าวล่วงสิกขาบทบัญญัติย่อมมีมาตรการลงโทษตามความผิดที่ตนได้
 กระทำ ดังสรุปตารางเป็นองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การล่วงละเมิดสิกขาบท

ลำดับ	สิกขาบท	การล่วงละเมิด	มาตรการลงโทษ
1	ศีล 10 ข้อ	ศีล 5 ข้อแรก	นาสนะ
		ศีล 5 ข้อหลัง	ทัณฑกรรม
2	นาสนะ 10 ข้อ	นาสนะทั้งหมด	นาสนะ
3	ทัณฑกรรม 10 ข้อ	ทัณฑกรรมทั้งหมด	ทัณฑกรรม
4	สิกขาบทโลกวัชชะ 50 ข้อ	ปาราชิก 4 ข้อ	นาสนะ
		สังฆาทิเสส 11 ข้อ	ทัณฑกรรม
		อนียต 2 ข้อ	ทัณฑกรรม
		นิสสัคคียปาจิตติย 2 ข้อ	ทัณฑกรรม
		ปาจิตติย 31 ข้อ	ทัณฑกรรม

5	เสขยวัตร 75 ข้อ	เสขยวัตรทั้งหมด	ทัณฑกรรม
6	มहाวัตร 14 ข้อ	มहाวัตรทั้งหมด	ทัณฑกรรม

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า หากล่วงละเมิดศีล 5 ข้อแรก นาสนะ 10 ข้อ และปาราชิก 10 ข้อ ย่อมต้องโทษคือถูกนาสนะ หากสามเณรทั้งหลายก้าวล่วงละเมิดสิกขาบทที่เหลือ ย่อมต้องโทษ คือ ถูกลงทัณฑกรรมนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

จากงานวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ ๒ แนวทางว่า กุลบุตรเมื่อบรรพชาเข้ามาเป็นสามเณรภายใต้ร่มเงาของผ้ากาสาวพัสตร์แล้ว สิ่งที่ต้องศึกษาเป็นอันดับแรก คงหนีไม่พ้นนักธรรมชั้นตรี โท เอก ตามคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นศีลโดยรวมที่พระภิกษุสงฆ์พึงปฏิบัติ จึงเป็นสิ่งที่yakสำหรับสามเณรผู้บวชใหม่ ดังนั้น ฝ่ายปกครองทางคณะสงฆ์จึงควรนำเสนอเรื่องศีลสำหรับสามเณร และข้อที่สามเณรควรประพฤติและไม่ควรประพฤติ เพราะธรรมดาสมาเณรผู้บวชมาใหม่หากยังไม่ได้รับความเข้าใจที่ถูกต้องก่อนแล้วทำผิดพลาดเข้า อาจไม่สามารถบรรพชาอุปสมบทได้เลย เพราะเหตุนี้ ศีลสำหรับสามเณร และข้อควรระวังที่สามเณรทำได้ จึงควรนำเสนอเป็นอันดับแรก เพื่อป้องกันการทำผิดพลาดของสามเณร จะรักษาคือ ก็ควรรู้จักโค จะรักษาศีลก็ต้องรู้จักศีล ดังพระพุทธพจน์ว่า “ผู้ไม่รู้จักโค รักษาฝูงโคไว้ไม่ได้ แม้ฉันใด ผู้ไม่รู้จักศีล ก็ฉันนั้น จะพึงรักษาสังวรได้อย่างไร” ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมศีลของสามเณร ข้อวัตรปฏิบัติที่สามเณรควรประพฤติ และข้อห้ามที่ไม่ควรประพฤติ จากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา พร้อมทั้งฎีกา เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการศึกษา

เมื่อจัดการเรียนการสอนสำหรับเรื่องศีลของสามเณรให้ดีแล้ว ก็ควรให้สามเณรศึกษาตามระเบียบการเรียนการสอน พร้อมกันนั้นก็ควรดูแลเอาใจใส่สามเณรเหมือนบุตรหลานของตนโดยให้ความรักความเอ็นดู ส่วนสามเณรรูปใดมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับความเป็นสมณะก็ควรตักเตือนและลงโทษตามสมควรแก่ความผิดไม่ให้เกินกว่าเหตุ เมื่อให้สามเณรศึกษาและพัฒนาตนตามหลักสามเณรสิกขาแล้ว ต่อไป ก็ควรให้ศึกษาเรื่องศีลสำหรับพระภิกษุแก่สามเณร

ผู้มีอายุครบอุปสมบท พร้อมทั้งช่วยอบรมสั่งสอนในข้อห้ามแก่ผู้อุปสมบทเป็นพระห้ามทำ เพราะธรรมดาว่า กุลบุตรที่ยังเป็นสามเณรเมื่อมีอายุครบพออุปสมบทได้แล้ว ยังไม่ได้ศึกษา ข้อบัญญัติที่ห้ามล่วงละเมิดโดยเด็ดขาด ดังนั้นแล้ว เมื่อปลั่งพลาดขึ้นทำลงไป ถึงขั้นอาจจะขาด จากความเป็นพระได้เลย เพราะเหตุนี้ ทางคณะสงฆ์จึงควรนำเสนอเรื่องที่ถูกบุตรผู้บวชใหม่ ห้ามทำอย่างละเอียด เพื่อป้องกันความผิดพลาดกุลบุตรผู้บวชเข้ามาใหม่ในพระพุทธศาสนา เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วผู้ถูกอบรมย่อมเป็นสามเณรที่ดี และเป็นพระภิกษุที่ดีในสังคมไทยอย่าง แน่นนอน พร้อมทั้งยังเป็นที่พึงให้แก่กุลบุตรผู้บวชมาในภายหลังได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสามเณรสิกขาทำให้ทราบได้ว่า เรื่องสามเณรสิกขาที่มี ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทมีรายละเอียดที่ควรจะศึกษาเพิ่มเติม หากทำการศึกษา จะทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสามเณรสิกขาซึ่งเป็นสิกขาบทสำหรับสามเณรในแง่มุมอื่นๆ ได้ อย่างละเอียดและครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรทำการวิจัยในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) การศึกษาวิเคราะห์สิกขาบทสำหรับสามเณรตามหลักของสามเณรสิกขา
- (2) การศึกษาวิเคราะห์การเจริญกรรมฐานของสามเณรตามหลักไตรสิกขา
- (3) การศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาทของสามเณรในสังคมไทยผู้ปฏิบัติตน ตามหลักของสามเณรสิกขาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

เอกสารอ้างอิง

- พระโมคัลลานเถระ. (2547). *คัมภีร์อภิธานวรรณนา*. พระมหาสมปอง มุทิโต จัดทำการแปล และเรียบเรียง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2561). *คัมภีร์วิสุทธิมรรคฉบับภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2538). *คัมภีร์วัชรพุทธฎีกาฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2533). *กัณฑ์ไตรปิฎกเถรเถรภาษิตภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญูญาณ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2538). *สารัตถะที่ป็นฎีกาฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูญาณ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (13 มีนาคม 2561). *เถรหัวร่อน! จุดเพื่อนว่าไม่ช่วยงานวัด คว้ามืดพันหวัดดับ
ถูกจับสึกทันที*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564, จาก
<https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/1191792>
- ไทยรัฐออนไลน์. (18 พฤษภาคม 2562). *รวบตัวสามเถร เปิดกุฏิวัดค้ายาบ้า สารภาพซื้อขายกับ
วัยรุ่นในพื้นที่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2564, จาก
<https://www.thairath.co.th/news/society/1570406>
- Mthai News. (7 กุมภาพันธ์ 2559). *วิจารณ์แซด! สามเถร อวดอุตริ เปิดสำนักทรงเจ้า อ้างตัว
เป็นครูบา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2564, จาก
<https://news.mthai.com/social-news/478819.html>
- socialnews.teenee.com. (11 กรกฎาคม 2559). *เลื่อมไครต ๆ เถรแซทเพ็ช จีบสึกา บอก
ไม่ได้โดนตัวไม่บาป!!!*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2564, จากแหล่งข้อมูล
<https://socialnews.teenee.com/penkhao/3817>.
- คม ชัด ลึก. (17 ตุลาคม 2555). *จับ! 7 พระ-สามเถรเที่ยวผับ-จัดปาร์ตี้*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12
เมษายน 2561, จาก <http://www.komchadluek.net/news/crime/142557>
- Mthai News. (17 กรกฎาคม 2555). *ว่อนเน็ต รูปภาพสามเถรเล่นเกม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12
เมษายน 2561, จาก <https://news.mthai.com/general-news/177460.html>

